

HÄMEENLINNA

Hämeen linna, esilinnan piha, leipomon edusta

Sadevesihankkeen perustustyön arkeologinen valvonta

26.6.2018

HuK Janne Haarala & FT Kari Uotila

Muuritutkimus ky

TIIVISTELMÄ

Muuritutkimus ky suoritti arkeologisen valvonnan Hämeen linnan esilinnan pihalla, leipomorakennuksen koillisseinän edustalla 26.6.2018. Hanke liittyi linnan pihan sadevesijärjestelmän uusimisen suunnitteluun. Kaivannossa ei havaittu arkeologisia ilmiöitä. Kulttuurikerrokset ja mahdolliset rakenteet on seinän edustalta kaivettu pois viimeistään 1970-luvulla, kun leipomorakennuksen alle on tehty betoniperustukset.

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

MJ-rekisteritunnus	1000006748 (Hämeen linna)
Kunta	Hämeenlinna
Kohde	Hämeen linna, esilinnan piha, leipomon edusta
Osoite	Kustaa III:n katu 6
Ajoitus	Historiallinen aika, (sekoittunut 1900-luvulla)
Tutkimuksen laatu	Arkeologinen valvonta
Peruskartta, TM35-lehtijako	M4131C2
Koordinaatit	ETRS-TM35FIN – koordinaatit N 6765856 E 362640 ETRS-GK25 – koordinaatit N 6766019 E 25470764 Korkeus noin 89,40– 91,20 m mpy (N2000)
Tutkimuslaitos	Muuritutkimus ky
Vastuullinen johtaja	FT Kari Uotila
Valvonnan tekijä	HuK Janne Haarala
Kenttätyöaika	26.6.2018
Tutkitun alueen laajuus	Valvottu alue 5,5 m ² .
Tutkimuksen tilaaja	Senaatti-kiinteistöt
Tutkimuslupa	MV/70/05.04.01.02/2018 (pvm 25.05.2018)
Tutkimuksen löydöt	Ei löytöjä
Tutkimuksen kuvat	Digikuvat Muuritutkimus MuTu118018Dg_1–4

Aikaisemmat tutkimukset valvotun alueen läheisyydessä

Koskinen 1970-luvulta: *Hämeen linnan eteläinen kehämuurirakennus. Rakennushistoriallinen yleisselvitys*

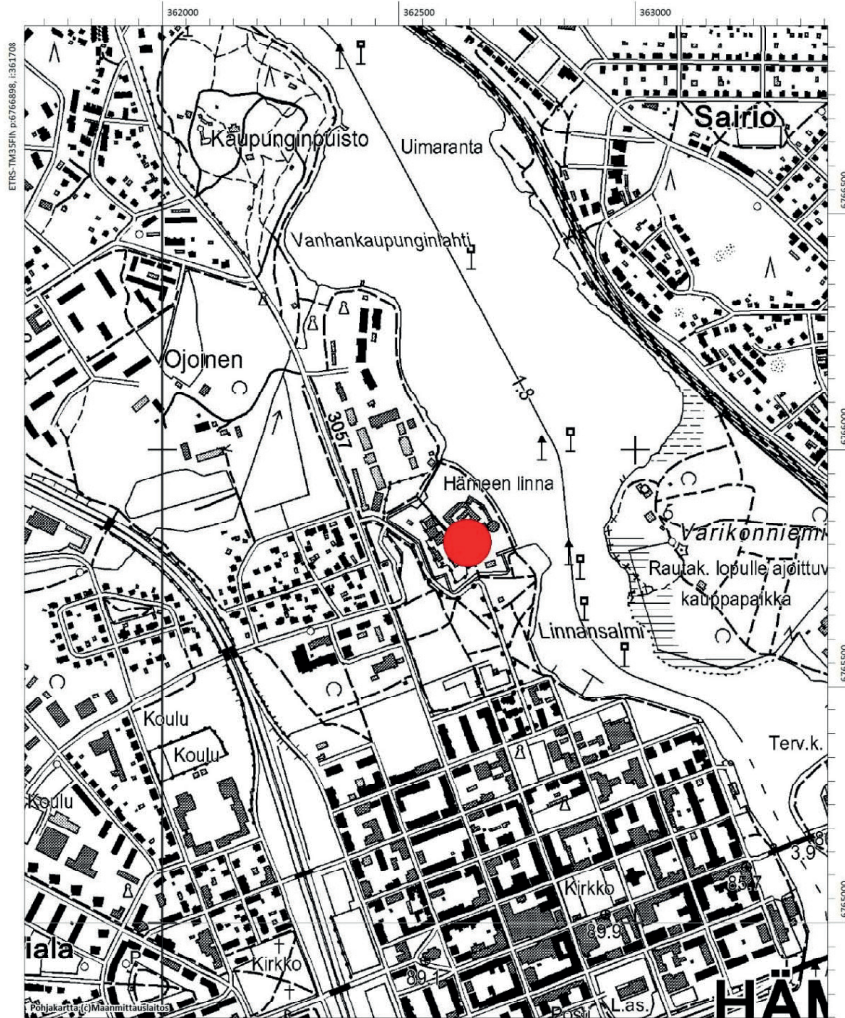
Ojonen 1973: *Hämeen linna. Kehämuuritutkimukset 1973. Leipomo/sairaalarakennuksen 12.1. koe-kaivaus*

Uotila 2015: *Hämeen linna. Tykkitornin piha /Kruununleipomon itäseinä marraskuu 2015*

Alkuperäinen raportti	Museoviraston arkisto
Raportin digitaalinen kopio	tilaaja

Raportin kannen kuva MuTu118018Dg_1. Yleiskuva, kaivannon sijainti. Pohjoisesta. J. Haarala.

SIJAINTIKARTTA

Tutkimuskohde punaisella.
Pohjakartta: Maanmittauslaitos

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	5
2 Taustatiedot	6
3 Havainnot	6
4 Yhteenveto	7

Liitteet:

1. Kartat (Kartta 1)
2. Kuvat (MuTu118018Dg_2-4)

1. JOHDANTO

Hämeen linnan esilinnan pihalla leipomo rakennuksen edustalla suoritettiin 26.6.2018 Senaatti-kiinteistöjen tilauksesta sadevesihankkeen perustustyön arkeologinen valvonta.

Valvonnassa avattiin yksi (5,5 x 1 m) alue. Kaikki kerrokset kaivettiin kaivinkoneella ja kaivetut kerrokset ajoittuvat 1900-luvulle. Konekaivuu lopetettiin 120 cm syvyyteen. Lisäksi käsin kaivettiin seinän viereen 50 x 30 cm koepisto noin 50 cm syvemmälle.

Valvonta liittyi Senaatti-kiinteistöjen suunnitelmaan Hämeen linnan sadevesijärjestelmän uusimiseksi. Suunnitelman mukaan seinän edustalle tuli kaivaa noin 4 x 1 m kaivanto noin 1 metri syvyyteen. Arkeologisen valvonnan tarkoituksena oli selvittää leipomon edustalla esilinnan pihan puolen maakerrosten ja mahdollisten rakenteiden käyttöhistoriaa.

Museovirasto myönsi valvonnalle tutkimusluvan MV/70/05.04.01.02/2018 (25.5.2018).

Muuritutkimus ky suoritti arkeologisen valvonnan 26.6.2018. Valvonnan vastuullisena johtajana toimi FT Kari Uotila. Valvonnan suoritti HuK Janne Haarala. Kaivuu-urakoitsijana toimi Rakennustoimisto Taitoneliö Oy.

Valvonnan kuvat on arkistoitu Muuritutkimuksen digitaaliseen arkistoon tunnuksella MuTu118018Dg_1-4. Kaikki kuvat ovat raportin liitteessä. Tutkimuksessa ei havaittu talletettavia esinelöytöjä.

2. TAUSTATIEDOT

Hämeen linna sijaitsee Hämeenlinnan kaupungin pohjoisosassa Vanajaveden kapeikon länsirannalla. Alun perin linna rakennettiin järven ja suon väliselle moreeniharjanteelle Turun ja Viipurin maanteiden läheisyyteen. Linna on perustettu 1200-luvun lopulla tai 1300-luvulla. Linnaan kuuluu kolme rakennuskokonaisuutta: keskiaikaiset päälinna ja esilinna, niitä ympäröivä 1770-luvulla rakennettu vallialue ja 1740-1790-luvuilla rakennetut tiilirakennukset. Linna muutettiin vankilaksi 1830-luvulla. Linnan pohjoispuolella sijaitsi mahdollisesti jonkinlainen linnamalmi tai kauppapaikka ja vuosina 1639-1777 Hämeenlinnan kaupunki. Linna restauroitiin 1950-1980-luvuilla, jolloin tehtiin myös arkeologisia tutkimuksia restaurointiin liittyen. (Muinaisjäännösrekisteri 26.6.2018, www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000006748)

Aikaisempien tutkimusten ja raporttien perusteella oli odotettua, että piha-alueella on tehty aiemmin jo paljon kaivuutöitä. Erityisesti leipomorakennuksen perustusten vahvistamis- töissä 1970-luvulla on maamassoja vaihdettu ja uusia täyttömaita tuotu. Paikalla on aikanaan tehty myös arkeologisia tutkimuksia (erityisesti Ojonen 1973).

3. HAVAINNOT

Leipomorakennuksen seinän viereen kaivettiin lounas-koillinen-suuntainen noin 5,5 x 1 metrin alue. Kaivetun alueen pinta oli korkeudella noin 91,20 m mpy. Valvotun kaivannon syvyys oli noin 120 cm kiveyksen pinnasta. Alueen pohjakorkeus noin 90,00 m mpy.

Alueella oli pinnalla pyöreistä kivistä tehty mukulakiveys. Kiveyksen alla on noin 10 cm paksuinen kerros kiveystä varten tuotua perustushiekkaa. Hiekan alla oli lähes koko kaive-

tulla alueella noin 1 metrin paksuinen tummanruskea täyttöhiekkakerros, jossa oli seassa vähän tiiltä ja laastia sekä muutamia kiviä.

Leipomorakennuksen seinän alla on 1970-luvulla tehty betonilaminointi. Betoni jatkui vähintään 180 cm syvyydelle mukulakiveyksen pinnasta laskettuna. Koepiston pohja oli korkeudella 89,40 m mpy.

Puolen metrin syvyydellä täytössä seinän betonia vasten oli noin 30 cm leveydeltä seinän suuntaisesti vaaleaa täyttöhiekkaa. Metrinen täytön alta esiin tuli vaalean kellertävää hienojakoista hiekkaa, jonka osin jo pinnalta esiin paljastui isoja, halkaisijaltaan noin 30-80 cm, lohkoituja kiviä. Kiviä ja hiekkaa ei kaivettu, sillä haluttu kuopan syvyys oli saavutettu. Koepiston perusteella kivet ja hiekka ovat myös uudempaa täyttöä, jotka todennäköisesti liittyvät 1970-luvun seinän perustusten vahvistamiseen. Kaikki kaivetut maakerrokset olivat hyvin löyhää ja pehmeää maata.

Kerrosten seassa, aina kaivannon pohjaa myöten, oli muovipaloja sekä teollisesti valmistettuja nauloja sekä joitain eristevillan palasia.

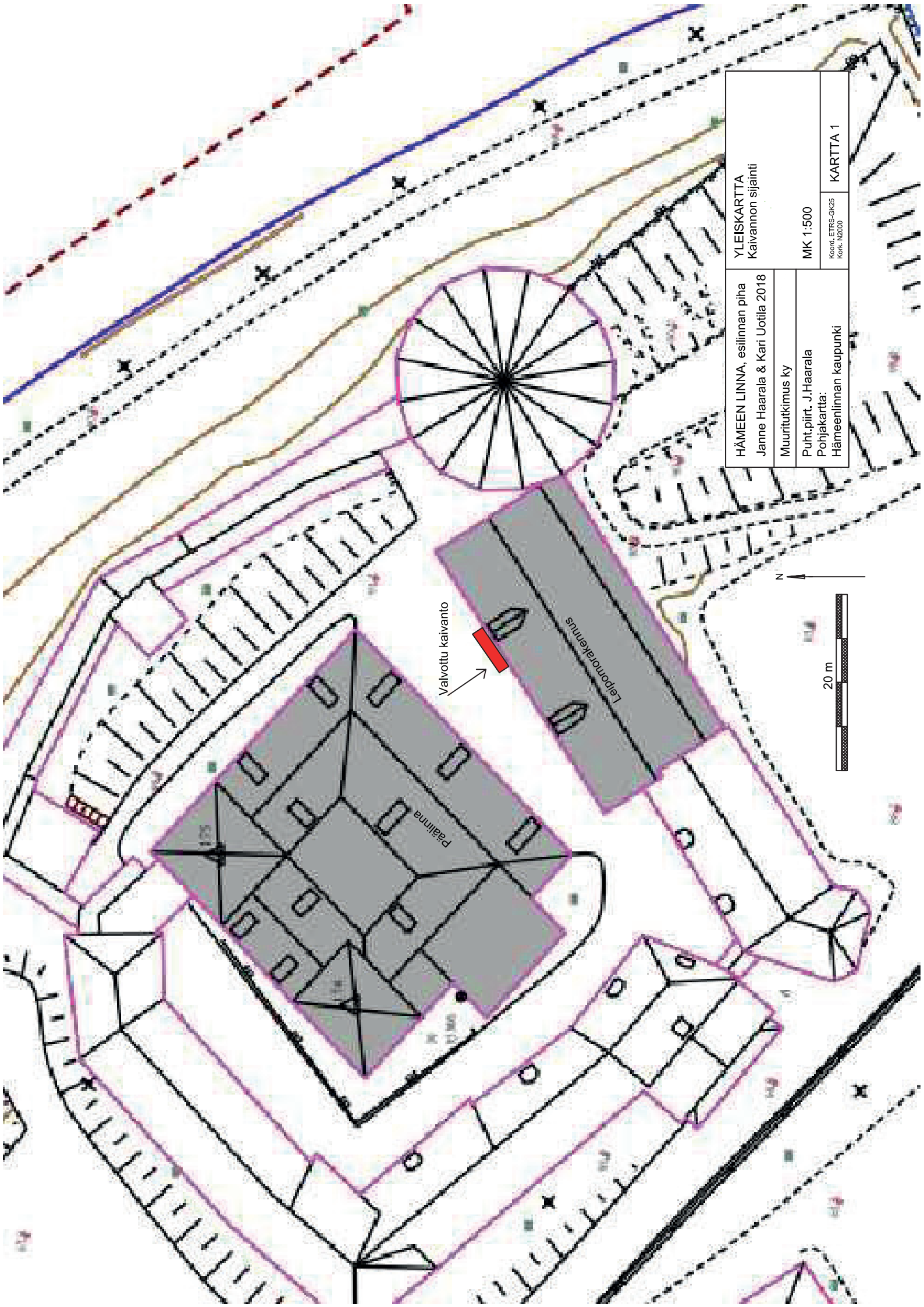
4. YHTEENVETO

Hämeen linnan esilinnan pihalla leipomorakennuksen seinän viereen tehdyssä kaivannossa ei havaittu säilyneitä arkeologisia ilmiöitä. Kulttuurikerrokset ja mahdolliset rakenteet on kaivettu pois viimeistään 1970-luvulla, kun leipomorakennuksen alle on tehty betoniperustukset. Valvotun kaivannon syvyys oli 120 cm ja betoniperustusten havaittiin jatkuvan ainakin 180 cm syvyydelle asti.

Kaarinassa 26.6.2018

FT Kari Uotila

HuK Janne Haarala

YLEISKARTTA Kaivannon sijainti		MK 1:500 Kortti: ETRS-SIK25 KOK: N2000	
HÄMEEN LINNA, esilinnan piha Janne Haarala & Kari Uotila 2018		KARTTA 1	
Muurituskimus ky			
Punt.piiirt. J.Haarala Pohjakartta: Hämeenlinnan kaupunki			

Valvottu kaivanto

20 m

Palina

Lepontekennus

MuTu118018_2. Yleiskuva, kaivannon sijainto. Lännestä. 26.6.2018 Janne Haarala.

MuTu118018_3. Kaivannon pohja (tarvittava syvyys) sekä seinän vieren tehty koepisto. Lounaasta. 26.6.2018 Janne Haarala.

MuTu118018_4. Kaivannon lounaisprofiili. Koillisesta. 26.6.2018 Janne Haarala.

HÄMEENLINNA
Hämeen linna, esilinnan piha, leipomon edusta
2018

Tutkimusraportti
Muuritutkimus / 2018